

OUDERBETROKKENHEID BIJ GEZONDHEIDSBEVORDERING OP BASISCHOLEN

Karinke Zeldenrust
Annemarie Wagemakers

Wageningen University & Research
Health and society

AANLEIDING EN DOEL ONDERZOEK

Ouderbetrokkenheid is belangrijk voor het succes van programma's gericht op het bevorderen van gezondheid op scholen. Scholen met veel leerlingen uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status nemen minder vaak deel aan programma's zoals de Gezonde School-aanpak, terwijl zij hier veel baat bij kunnen hebben. Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van bestaande informatie over ouderbetrokkenheid bij programma's op basisscholen gericht op het bevorderen van gezondheid in Nederland en het bevorderen van ouderbetrokkenheid.

METHODE

We hebben de volgende methoden uitgevoerd:

- Een **verkennend literatuuronderzoek** waarin 16 wetenschappelijke artikelen zijn geanalyseerd.
- Het bijwonen van **vergaderingen van de coalities Kansrijk Opgroeien en Data, Onderzoek & Kennis**.
- Het maken van een **logisch model dat de strategieën voor het bevorderen van ouderbetrokkenheid weergeeft**, welke kunnen bijdragen aan het verbeteren van de gezondheid van kinderen.

RESULTATEN/AANBEVELINGEN

Ouderbetrokkenheid is **belangrijk voor het succes van gezondheidsprogramma's op scholen**. Vooral directe betrokkenheid van ouders verbetert de gezondheid van kinderen effectief. Directe betrokkenheid betekent bijvoorbeeld dat ouders samen met kinderen opdrachten uitvoeren. In studies waarin dit gedaan werd, droeg dit bijvoorbeeld bij aan een lager BMI van kinderen.

Programma activiteiten **kunnen direct gericht worden op de ouders omdat zij een voorbeeldrol hebben**. Kinderen kunnen op school leren over gezond leven, en wanneer zij dit thuis ook meekrijgen, is de kans groter dat dit blijft hangen.

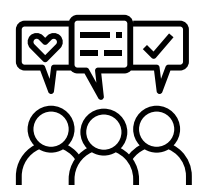
Programma's kunnen **zich ook richten op de thuissituatie**, in plaats van alleen op school. Ouders kunnen bijvoorbeeld samen met hun kinderen thuis koken met recepten die aansluiten op het lesmateriaal van die dag.

Transparantie over de doelen van en het inzetten van gezondheidsprogramma's op school dragen bij aan beter begrip van en betere samenwerking met ouders. Dit kan bijvoorbeeld door inspraak- of ouderavonden te organiseren. Daarnaast kan een kennismakingsgesprek met ouders bijdragen aan een positief klimaat en de bereidheid van ouders om betrokken te zijn.

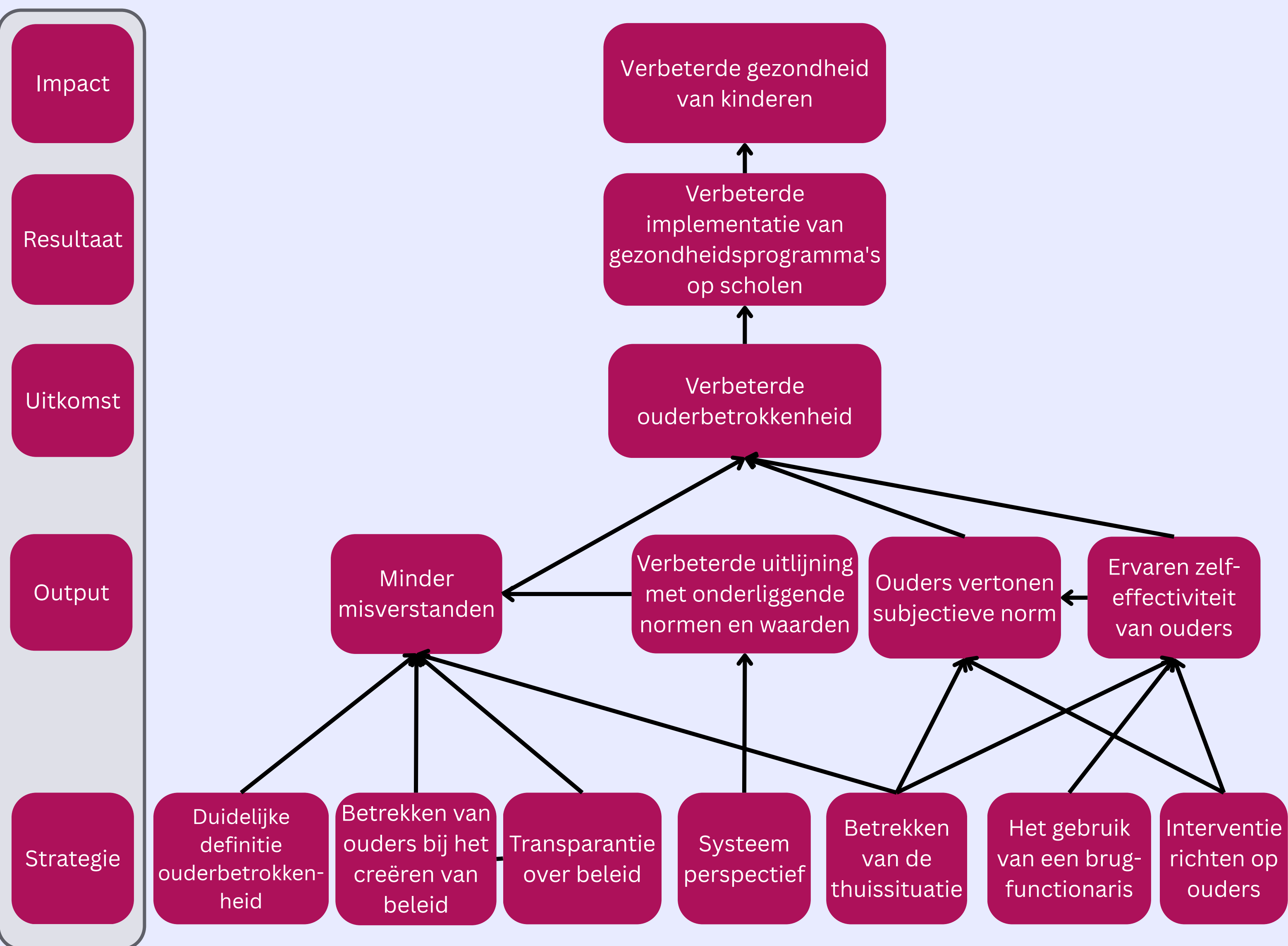
Ouderbetrokkenheid is een breed begrip en **moet duidelijker gedefinieerd worden**. Dit helpt om de impact van interventies beter te evalueren en maakt ouders duidelijk wat precies van hen wordt verwacht. Dit kan bijvoorbeeld door de definitie en het continuüm van ouderbetrokkenheid te gebruiken van Goodall & Montgomery (2013). Dit continuüm loopt van 'parental involvement' naar 'parental engagement'. 'Involvement' gaat bijvoorbeeld over het meedoen met activiteiten. 'Engagement' gaat bijvoorbeeld over "het **gevoel** hebben betrokken te zijn bij een activiteit". De auteurs stellen dat het streven naar 'parental engagement' het grootste effect geeft.

Om structurele veranderingen op scholen succesvol te implementeren, is het aanbevolen dat de onderliggende doelen en opvattingen in lijn zijn met de gewenste acties. Dit noemt men een **systemperspectief**. In vervolgonderzoek is de aanbeveling om de **perspectieven van ouders en schoolprofessionals** te inventariseren. Dit biedt inzicht in de bevorderende en belemmerende factoren vanuit het perspectief van de ouders en schoolprofessionals en de achterliggende overtuigingen van betrokkenen binnen het schoolsysteem.

STRATEGIEËN VOOR OUDERBETROKKENHEID

De resultaten van dit onderzoek zijn visueel weergegeven in een logisch model. Het model laat zien **hoe de verschillende strategieën voor het bevorderen van ouderbetrokkenheid kunnen bijdragen aan een verbeterde gezondheid van kinderen.** In dit model staan de belangrijkste strategieën die genoemd zijn in de literatuur. Een aanbeveling is om **verschillende strategieën naast elkaar te gebruiken om de impact te vergroten.**

DEFINITIE OUDERBETROKKENHEID

De auteurs Goodall en Montgomery stellen dat er een **continuüm van ouderbetrokkenheid bestaat**. Dit betekent dat betrokkenheid varieert van “Het meedoen met een activiteit, evenement of situatie” tot “Het **gevoel** hebben betrokken te zijn bij een activiteit” of “een formele afspraak om iemand te ontmoeten of een activiteit te ondernemen, met name als onderdeel van je publieke of maatschappelijke functie.” Een voorbeeld van dit verschil is ouders uitnodigen om te helpen met het organiseren van een activiteit of ouders die zelf het initiatief nemen om een activiteit te organiseren omdat zij dat belangrijk vinden.

Het verschil tussen deze twee vormen van ouderbetrokkenheid zit hem, volgens de auteurs, in het gevoel van eigenaarschap wanneer ouders deelnemen aan programma's gericht op het bevorderen van gezondheid op scholen.

Aangezien uit eerder onderzoek blijkt dat verschillende belanghebbenden een verschillende opvatting van ouderbetrokkenheid hebben, is het des te belangrijker om **duidelijk te maken welke vorm van ouderbetrokkenheid nagestreefd wordt**.

Bovendien stellen Goodall en Montgomery dat *parental engagement* - het gevoel hebben betrokken te zijn bij een activiteit - het grootste voordeel geeft.

SYSTEEMPERSPECTIEF

Het systeemperspectief (Takens et al., 2024) stelt dat structurele veranderingen, zoals het invoeren van een gezondheidsprogramma op school, meer kans van slagen hebben als ze aansluiten bij de onderliggende doelen en opvattingen van het systeem (in dit geval de school). Dit idee is gebaseerd op het Action Scales Model van Nobles et al. (2022).

Een voorbeeld is de opvatting dat een school kinderen moet voorbereiden op een succesvolle toekomst. Die overtuiging bepaalt het gedrag van medewerkers, maar ook van ouders. Als een leraar naast het lesgeven ook verantwoordelijk wordt voor gezondheidsbevordering, kan dat botsen met de bestaande doelen en verwachtingen van de school en ouders, die zich vooral richten op educatie.

Om gezondheidsbevordering en ouderbetrokkenheid succesvol te implementeren, is het belangrijk eerst zicht te krijgen op – en waar nodig aan te sluiten bij – de achterliggende overtuigingen van betrokkenen binnen het schoolsysteem. Dit vergroot de kans op begrip en samenwerking.

BRONNEN

Goodall, J., & Montgomery, C. (2013). Parental involvement to parental engagement: A continuum. *Educational Review*, 66(4), 399-410.

Takens, F. E., Indyk, I., Chinapaw, M. J., Ujčić-Voortman, J. K., van Nassau, F., & Busch, V. (2024). Qualitative multi-stakeholder evaluation of the adoption, implementation and sustainment of the school-based dietary intervention “Jump-in”. *BMC public health*, 24(1), 1337.

Nobles, J. D., Radley, D., Mytton, O. T., & team, W. S. O. p. (2022). The Action Scales Model: A conceptual tool to identify key points for action within complex adaptive systems. *Perspectives in public health*, 142(6), 328-337.